

15 ינואר 2024

לכבוד
מר בצלאל סמוטריץ, שר האוצר
ח"כ ניר ברקת, שר הכלכלה והתעשייה
מר יואב בן צור, שר העבודה
באמצעות המייל

שלום רב,

הנדון: הגנה על המובטלים הפגיעים ביותר ועידוד חזרה לעבודה

1. **אנו פונים אליכם בשם עשרות ארגונים חברתיים (הפירוט המלא למטה) בבקשה לפעולתכם הדחופה על מנת על מנת לגבש ולהעביר חקיקה חדשה, אשר תבטיח הגנה על פרנסתם של המובטלים הפגיעים ביותר (אזרחים ותיקים, אנשים עם מוגבלויות, ומפוני הדרום והצפון) גם בחודשים ינואר-פברואר 2024, לצד צעדים לעודד החזרה של עובדים מחל"ת, כדי למנוע היווצרות אבטלה כרונית וארוכת טווח.**
2. לראשונה מאז פרוץ המלחמה, בחודש דצמבר 2023 התהפכה מגמת הגידול באבטלה, ומספר דורשי העבודה ירד באופן ניכר. הדבר נבע הן מירידה במספר דורשי העבודה החדשים (מ-123 אלף בנובמבר ל-50 אלף בדצמבר) והן מחזרה של כמעט 70 אלף אנשים לעבודה בדצמבר. לפי הנתונים הקיימים כיום, נראה ששוק העבודה טרם חזר למצבו לפני המלחמה, אך מגמת השיפור ניכרת ומואצת. בנסיבות אלו, אנו סבורים כי יש למקד את ההגנה על מובטלים בנסיבות בהן הצורך גדול במיוחד.
3. בשוק העבודה, ישנן קבוצות שתמיד יהיו פגיעות, "האחרונות בתור" לחזור לתעסוקה בתהליך ההתאוששות. כל עוד המשק נתון בתנאים של אי ודאות ניכרת - עם רמת אבטלה גבוהה מהרגיל ומספר נמוך יותר של משרות פנויות - קבוצות אלו יעמדו בפני קשיים לא מבוטלים בחזרה לעבודה, ועל כן ראוי להמשיך את ההגנה ביחס אליהן. בהתאם לכך, אנחנו מציעים כי תאומץ חקיקה ממוקדת, אשר תבטיח הגנה גם בחודשים ינואר ופברואר על הקבוצות הזקוקות לכך ביותר, לצד פעולה לעידוד החזרת עובדים בחל"ת לתעסוקה, כמפורט להלן.
4. **מובטלים מעל גיל 67.** אנשים בגיל זה אשר פוטרו או הוצאו לחל"ת מתמודדים עם קושי כפול. ראשית, הם סובלים מאפליה על רקע גילנות ומגבלות על סוג העבודה שהם יכולים לעסוק בה, בעיקר עבודה הזורשת מאמץ פיזי ניכר או שעות עבודה ארוכות. כתוצאה מכך, סיכוייהם למצוא עבודה בשוק חלש יחסית הם עדיין נמוכים. שנית, בניגוד למובטלים אחרים, הם אינם זכאים לדמי אבטלה. בעקבות המלחמה, ניתן להם מענק, המגיע עד ל-4,000 ש"ח לחודש (בהתאם לרמת הכנסתם לפני אובדן העבודה) עבור החודשים אוקטובר-דצמבר 2023. **שלא כמו דמי אבטלה, אותם ניתן לקבל למשך תקופה של 7 חודשים (לאנשים מעל גיל 45), המענק יינתן רק עבור תקופה של שלושה חודשים, אלא אם כן יתוקן החוק.**
5. בהתאם לכך, אנו קוראים לכם לתקן את "חוק מענק מיוחד לבני 67 ומעלה" כך ש"התקופה הקובעת" (בה ניתן לקבל את המענק) תחל ב-7 אוקטובר 2023 ותסתיים ב-29 פברואר 2024. יצוין, כי העלות התקציבית של מהלך זה אינה גבוהה, ומהווה רק שיעור מזערי מהוצאות הסיוע לנפגעי המלחמה. לפי נתוני הביטוח הלאומי, נכון לסוף דצמבר הוגשו פחות מ-5,000 בקשות למענק. המשמעות היא שהעלות המקסימלית של הארכת תקופת המענק לינואר-פברואר 2024 תעמוד על פחות מ-40 מיליון ש"ח, ובפועל תהיה כנראה נמוכה באופן משמעותי (שכן חלק מהמענקים נמוכים מ-4,000 ש"ח, וסביר שחלק מהמגישים לא יעמדו בתנאי הזכאות או יחזרו לעבודה).

6. **אנשים עם מוגבלויות.** במסגרת התגובה למלחמת "חרבות ברזל", תוקן חוק הביטוח הלאומי בהוראת שעה, כך שאנשים עם מוגבלויות שאיבדו את עבודתם בעקבות המלחמה, יוכלו לקבל דמי אבטלה גם אם עבדו רק 3 חודשים מתוך 18 חודשים שקדמו לפיטוריהם או הוצאתם לחל"ת (ולא 12 חודשים). תיקון זה, המקצר את "תקופת האכשרה", שיקף את **האתגרים איתם הם מתמודדים בשוק העבודה, אשר קיימים גם בימי שגרה ומועצמים עוד יותר בעת משבר.** עם זאת, התיקון הוחל רק על אנשים שאיבדו את עבודתם באוקטובר-דצמבר 2023.
7. כאמור לעיל, למרות השיפור שחל בשוק העבודה, הוא טרם חזר למצבו האיתן טרם המשבר. כתוצאה מכך, **אנשים עם מוגבלויות שיפוטרו או יוצאו לחל"ת בינואר ופברואר 2024** עדיין יתמודדו עם קשיים גדולים מהרגיל במציאת תעסוקה. על כן, **יש להחיל גם עליהם את קיצור תקופת האכשרה ל-3 חודשים** אשר נקבע עבור אלו שאיבדו את עבודתם באוקטובר-דצמבר 2023. **אנו קוראים לכם לתקן את חוק הביטוח הלאומי בהוראת שעה בהתאם.** על אף שלא פורסמו נתונים לגבי כמות האנשים עם מוגבלויות המקבלים דמי אבטלה, **סביר להניח שגם העלות התקציבית של צעד זה תהיה נמוכה יחסית.** זאת, שכן שיעור ההשתתפות בשוק העבודה ורמת השכר של אנשים עם מוגבלויות נמוכה מזו של האוכלוסייה הכללית, ובהתאם לכך גם זכאותם לדמי אבטלה.
8. **מפוני הדרום והצפון.** בעקבות מלחמת "חרבות ברזל", תוקן חוק ביטוח לאומי בהוראת שעה, כך שתושבי יישובים אשר פונו לפי החלטת ממשלה, יוכלו להמשיך לקבל דמי אבטלה גם אם חלפה התקופה המקסימלית בה הם זכאים לדמי אבטלה. עם זאת, הוראות סעיף זה הינן בתוקף רק עד סוף דצמבר 2023.
9. מאחר **ותושבי גבולות הצפון והדרום כרגע עקורים מבתיהם, ומתמודדים עם אי ודאות וקשיים מרובים, אנו סבורים כי לא ניתן לצפות מהם למצוא עבודה חדשה בעת הנוכחית.** בהתאם לכך, **אנו קוראים לכם לתקן את חוק הביטוח הלאומי בהוראת שעה אשר תאפשר למפונים להמשיך ולקבל דמי אבטלה גם בחודשים ינואר-פברואר 2024 (או אף מעבר לכך), גם אם מיצו את תקופת זכאותם.**
10. **החזרת עובדים מחל"ת.** על אף השיפור הניכר בשוק התעסוקה, עדיין נשארו רבבות עובדים בחל"ת, רבים מהם מחוסרי תעסוקה כבר למשך שלושה חודשים. למרות רצונם לחזור לעבודה, קיים סיכון כי תקופה זו תתמשך ותתארך נוכח אי הודאות המתמשכת במשק, המקשה על המעסיקים לחזור להיקף כוח האדם שהיה לפני המשבר. **ככל שחולף הזמן מחוץ למעגל התעסוקה, רמת הכישורים והרגלי העבודה של רבים עלולה להישחק.** דווקא בשל ההתאוששות במשק, סביר להניח שהעובדים שנותרו בחל"ת הינם ברמת הסיכון הגבוהה ביותר.
11. בהתאם לכך, **אנו קוראים לכם לגבש ולאמץ בהקדם מתווה אשר יאפשר לסייע למעסיקים אשר משיבים את עובדיהם מחל"ת לתעסוקה בהיקף חלקי,** כפי שפורט בפנייתנו הקודמת מ-15.11.2023. יצוין, כי להערכתנו מתווה זה יהיה נטול עלות תקציבית ואף עשוי לחסוך למעלה מ-150 מיליון ₪ למדינה, סכום בו ניתן לתת מענה לצרכים תקציביים חשובים אחרים. בהקשר זה, אנו מברכים על תהליך החשיבה והפיתוח שהחל משרד הכלכלה לכיוון של מודל "תעסוקה גמישה", ומקווים כי הוא יביא לתוצאות ולהחלטות קונקרטיות בהקדם.
12. נודה לפעולותיכם ולתשובתכם בהקדם האפשרי.

בתודה מראש,

יקותיאל משי
מנהל קידום מדיניות – עמותת 121

טלי ניר
מנכ"לית עמותת 121

העתקים:

מר שלומי הייזלר, מנכ"ל משרד האוצר
מר ישראל אוזן, מנכ"ל משרד העבודה
מר אמנון מרחב, מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה
גב' ירונה שלום, מ"מ מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי
מר יוגב גרדוס, ראש אגף תקציבים, משרד האוצר
מר כפיר בטט, סגן הממונה על התקציבים, משרד האוצר
גב' נועה היימן, סגנית הממונה על התקציבים, משרד האוצר
גב' נועה שוקרון, רכזת תעסוקה, אגף תקציבים, משרד האוצר
עו"ד אסי מסינג, היועץ המשפטי, משרד האוצר
חברי ועדת העבודה והרווחה בכנסת
חברי ועדת הכספים בכנסת

שותפים לפנינו

